

Nye veje for Danmark

Programudtalelse fra Danmarks kommunistiske Parti 22. kongres 7. november 1965

(elektronisk reprint efter:

PROGRAMSAMLING. Udtalelser, erklæringer og programmer vedtaget på Danmarks kommunistiske Partis kongresser, landskonferencer og landsmøder. 1952-1974. Forlaget Tiden 1975)

For et neutralt, fredssikret og selvstændigt Danmark	1
For en demokratisk økonomisk politik	2
Gennem udvidelse og fornyelse	4
af demokratiet — frem mod socialismen	4
Derfor er det kommunistiske parti nødvendigt	5

En højkonjunktur har i en årrække sat præg på livet i Danmark. Ny teknik er taget i anvendelse i produktion og dagligliv. Der produceres mere end nogen sinde. Alligevel nages de fleste af usikkerhed over for fremtiden og af en dybtgående utilfredshed med deres tilværelse.

Det skyldes ikke, at "man har det for godt", men tværtimod at man ser eller fornemmer, at alt kunne være helt anderledes og bedre. Det arbejdende folk mærker gennem et mere og mere ulideligt pres over tilværelsen, at det må betale dyrt for det, der er opnået. Stigende priser og skatter, huslejer og afdrag, som skal falde til tiden, de nye behov, der opstår, kræver en mere omfattende indsats af hele familien for at skaffe flere og flere penge. Især mange kvinder må gøre dobbelt arbejde, både ude og hjemme. Ungdommen skal leve op til nye krav om kunnen og viden. Livet præges af jag, nervøsitet og mangel på menneskelighed.

Man ser, hvordan fremgangen kun kommer nogle ganske få — meget rige og hensynsløse — virkelig til gode, mens store lag af befolkningen — især lavtlønnede, pensionister, enlige, syge og boligløse — er sat helt udenfor. Man mærker, at trods alt ydre demokrati er det ikke folkets interesser, men pengenes kolde magt, der er bestemmende for, hvad der skal ske. Og bag det hele lurer frygten for at blive draget ind i en ny krigs uoverskuelige katastrofe.

Det bryder og gærer på mange kanter og i de forskelligste former — fra spontane protester og uklar søgen til bevidst handling mod magthaverne i samfundet. Der opstår revner i de bestående partirammer og der rejser sig brede folkelige bevægelser på tværs af dem. Der søges og stræbes efter nye veje — uden at man altid ved hvordan.

Hvad dette fører til, er endnu ikke afgjort. Højrekræfter og reaktionære kredse søger ivrigt at vinde indflydelse over dette opbrud. De har muligheder derfor, så længe de ikke stilles over for en samlet indsats fra venstrekræfterne, overfor *et fornyende, demokratisk alternativ, som sætter skel mellem højre og venstre i dansk politik.*

Kommunisterne påviser, hvordan folkets problemer er en følge af monopolkapitalens magt over samfundet. At bryde denne magt er derfor vort mål. I vort *program til fornyelse af demokratiet* har vi sagt vor mening om hvordan. Det vil og må vi fortsat gøre. Men vi finder det samtidig nødvendigt at påpege, at *der findes veje frem, som må kunne forene alle venstrekræfter til den fælles indsats, som er så påkrævet nu.*

Vi appellerer til alle, som sætter fredens sag, Danmarks selvstændighed og et aktivt demokrati højt, om at se de muligheder, som tiden rummer. Vi opfordrer til at finde sammen om det, som forener, imod dem, der vil indordne alt under NATOs militarisme og pengemændenes magt. Vi opfordrer til overvejelse og drøftelse af vore synspunkter.

For et neutralt, fredssikret og selvstændigt Danmark

Danmark har nu mulighed for at komme ud af den ulykkelige situation, som tilslutningen til NATO har skabt for os. Den bragte landet uselvstændighed, vesttysk infiltration, oprustning og økonomiske byrder. De mest reaktionære kredse i Danmark har altid søgt og fundet støtte i NATO.

Nu indrømmes det åbent, at påskuddene for NATO-politikken ikke er holdbare.

Oplysningstendenserne breder sig i militærblokken, og en åben diskussion om, hvad der skal komme efter NATO, er begyndt. Kun de mest svorne tilhængere af NATO lader, som om intet er hændt.

Vi må sørge for, at 1969 bliver den yderste frist for Danmarks NATO-medlemskab. Vi bør allerede nu begynde afviklingen, først og fremmest ved at standse og ophæve det militære fællesskab med Vesttyskland.

Danmark må på ny placeres som neutralt land og udnytte mulighederne for med politiske midler at skabe sig sikkerhedsgarantier. De foreliggende forslag om i Europa at oprette atomfri, nedrustede og neutrale zoner viser en vej. De socialistiske lande har erklæret sig villige til at deltage i garantier for ukrænkeligheden af sådanne zoner. Danmark bør forlange tilsvarende garantier af vestmagterne. Mulighederne for at gøre hele Norden til et neutralt og atomfrit område må udnyttes.

Danmark bør støtte, at der efter NATO kommer en *kollektiv sikkerhedsordning i Europa* byggende på princippet om fredelig sameksistens, med ophævelse af de militære blok-dannelser og med garantier, som spærrer vejen for enhver erobrings- og revanchepolitik. De bestående grænser må anerkendes, og forsøgene på at unddrage DDR anerkendelse må indstilles.

Den oprustning, som nu både tynger landets økonomi og udsætter det for fare, må standses. Danmark kan først fastlægge sin forsvarspolitik, når landet er frigjort af NATOs overherredømme. Så vil det stå til det danske

folk at afgøre, hvilket forsvar der eventuelt skal være i Danmark. Vort standpunkt er, at *alle muligheder for ned- og afrustning må udnyttes*, og at man allerede nu må skære militæruddgifterne grundigt ned, må nedsætte tjenestetiden og demokratisere værnene.

Også i økonomisk henseende bør Danmark genvinde sin selvstændige handlefrihed. Planer om at underlægge os økonomiske blok-dannelser må forhindres. Danmark må udvikle sine handelsforbindelser til alle sider, men på ligeberettigelses grund og uden at tillade, at landets produktionsapparat gøres til et tilbehør til de udenlandske storkapitalistiske monopoler. Mulighederne for langsigtede og udvidede aftaler med de krisefrie socialistiske lande må yderligere udnyttes.

I den internationale politik må Danmark overalt stå for fredens og den nationale friheds sag.

Regeringens skændige tolereren af USA's beskidte angrebs- og undertrykkelseskrig i Vietnam må bringes til ophør. Danmark bør yde materiel, humanitær hjælp til aggressionens ofre.

Danmark må støtte den folkelige frigørelse i de tidligere kolonilande og være med til at hjælpe de ny nationer til at opnå fuld ligeberettigelse og materiel udvikling.

For en demokratisk økonomisk politik

I Danmark udgør de, der lever af lønarbejde, det overvældende flertal. De er samlet i store organisationer, som kunne være en vældig styrke. Alligevel er deres indflydelse på de økonomiske afgørelser kun ringe, og det er ikke lønarbejderne, der har fået fordel af den økonomiske vækst.

Under højkonjunkturen har monopolerne profiteret som aldrig før. Ni tiendedele af formueforøgelsen er gået i kapitalens lommer. Kapitalens udbytte af hver arbejder er forøget med næsten 50 procent. Sådanne ting viser, hvordan det fortsat er storkapitalen, der hersker i Danmark.

De rigdomme, storkapitalen tilvender sig, er skabt af det arbejdende folk — af arbejdere og funktionærer, af bønder og håndværkere. De måder, den gør det på, bliver under den moderne industrialisme mere og mere udspekulerede og altomfattende. Det er det/ som hos nogle skaber illusioner om, at monopolerne er blevet blidere og mere nøjsomme.

Kendsgerningerne om deres berigelse viser, at det ikke er sådan. De har bare lært at dække sig bedre.

På arbejdspladserne presses de arbejdende til en større og større indsats uden hensyn til, hvad helbred og nerver kan stå for. Uden for arbejdspladsen sørger ågerkarle, boligspekulanter, afbetalingshandlere for at beslaglægge en stor del af de arbejdendes løn. Staten, der i sin samlede virksomhed drager omsorg for, at den monopolistiske udbytning kan gå sin gang, kræver en større og større del ind i skatter. Den gennemfører yderligere organiserede prisfordyrelser gennem stadigt forhøjede omsætningsafgifter. Gennem indkomstpøolitik og andre statsindgreb har den gang på gang forstået at fratage lønarbejderne de indrømmelser, de havde tilkæmpet sig.

Naturligvis må staten også betale noget tilbage til folket i form af sociale ydelser og lignende. Dette udnytter man til at påstå, at skattebetalingen kun sker "til eget bedste". Men med de særlige skattelettelser, der ydes storkapitalen, og den måde hvorpå staten anlægger sine opkøb og investeringer i overensstemmelse med monopolernes behov, sker der også over staten en omfordeling i kapitalens favør.

På den måde er storkapitalens udnyttelse af befolkningen blevet langt mere omfattende end før. Indrømmelser på ét område forbindes med forstærket udplyndring på et andet. Derfor må kampen imod storkapitalen også føres som en mere alsidig indsats. *Alt det, som det arbejdende folk gennem årene har vundet af fremskridt, er vundet i kamp. Alt det, der fremover skal vindes, kan kun sikres på samme måde.*

Den kamp burde først og fremmest være ført af det arbejdende folks organisationer, frem for alt af arbejderorganisationerne. Men deres ledere har ikke været deres opgave voksen. De har tilpasset sig den politik, som bestandig har sikret kapitalen førsteret.

For at *fagbevægelsen* skal kunne varetage arbejderne interesser i nutidens kapitalistiske samfund, hvor statslige foranstaltninger spiller så stor en rolle, er det endda ikke nok at føre kampen på et snævert økonomisk-fagligt grundlag. Fagbevægelsen i vor tid må optræde som en selvstændig kraft, der sikrer sig handlefrihed til aktivt at sætte ind på alle økonomiske, sociale og kulturelle områder, og derfor også stiller politiske krav til staten.

På den måde vil *arbejderbevægelsen i vor tid også komme til at stå som talsmand for mange andre lag — for funktionærer som for pensionister, for husmænd som for småhandlende, for intellektuelle som for håndværkere*. Deres interesser stemmer overens i krav til staten om en demokratisk økonomisk politik, der griber ind over for monopolerne.

Deri ligger grundlaget for en venstrepøolitik, der kan føres frem over for den højrepøolitik, hvis egentlige formål er at sikre monopolernes og militaristernes interesser.

Reaktionen og monopolerne har levet højt på, at regeringen bestandig er gået på kompromis med højrepartierne og i realiteten kapitulerer over for deres krav. Det politiske højre og dets monopolistiske bagmænd overvindes kun ved en dristigt fremført demokratisk venstrepøolitik. Imellem de partier, grupper og personer, der kan regnes at høre til venstre fløj i dansk politik, findes der mange forskelle. Men skal man dømme efter programmer og udtalelser, findes der også en række krav, som kan blive udgangspunktet for en samling af kræfterne. Hvorfor så ikke gøre en fælles indsats for i det mindste at få det sat igennem?

Et sådant *demokratisk minimalprogram* kunne omfatte:

1. *En demokratisk antiinflationspøolitik*, der sikrer fuld beskæftigelse og først sætter ind for at standse stigninger i priser og avancer og for at opsuge de svimlende gevinster fra grundspekulationen.
2. Indgreb mod de overhåndtagende unødige spekulationsinvesteringer, der skaber faretruende vanskeligheder og misforhold i det økonomiske liv, gennem oprettelse af en *investeringskontrol* med adgang til indseende med monopolerne.
3. Kontrol med *penge- og kreditpøolitikken* ved at Nationalbanken overtages af staten, forsikringssselskaberne nationaliseres og storbankerne og andre finansieringsinstitutter stilles under kontrol.
4. Ophævelse af afskrivningsreglernes urimelige skattebegunstigelser for kapitalen. En *demokratisk skattereform*, der flytter byrderne over på de store og arbejdsfrie indkomster.
5. Indførelse af *medbestemmelsesret på arbejdspladserne*, idet stat og kommuner går forrest ved at give deres arbejdere, tjenestemænd og funktionærer sådanne rettigheder.

6. Et *bygge- og boligprogram*, som først og fremmest billiggør boliger ved nedsættelse af renten.
7. En *demokratisk uddannelsespolitik*.
8. En progressiv *kulturpolitik*, der sikrer de nødvendige midler til at bringe Danmark på højde med nutidens krav.
9. *Sociale forbedringer* navnlig for gamle, invalider og enlige.
10. Udbygning af det *kommunale selvstyre* og dets nærmere forbindelse med befolkningen.

En politik til sikring af *Danmarks selvstændighed gennem neutralitet og fredsgarantier*, og med *nedsækning af de militære udgifter*, bør indgå i et sådant minimalprogram. Danmark må i FN og overalt gå ind for foranstaltninger til afspænding, afrustning og sikring af alle folks ligeret og selvstændighed.

En sådan politik vil kunne vinde folkeflertallets støtte, men den vil utvivlsomt blive mødt med forbitret modstand af de reaktionære kræfter. De vil sætte deres propagandamaskine i gang, på alle måder søge at skabe splid i folket og frygt for fremskridt. *Men den kamp må tages!* Det har været venstrekræfternes afgørende svaghed, at de er vejet tilbage for at tage et opgør med højre på et klart og umisforståeligt grundlag. Men for at vinde i dette opgør må man lægge kendsgerningerne om monopolernes udnyttelse af Danmark på bordet og appellere til den offentlige menings aktive støtte. Folkets selvvirksomhed er den magt, der må sættes op mod de reaktionære kræfters spil.

Et demokratisk opgør med højre-kræfterne kan blive begyndelsen til et folkeligt fremstød mod monopolernes herredømme. Når det arbejdende folk først begynder at bruge sine organiserede kræfter, vil det mærke, hvor meget det formår. Det er vejen til at skabe virkelig fornyelse af demokratiet og i Danmarks politiske liv.

Kommunisterne er parate til at yde deres fulde bidrag til at samle og udvikle kræfterne i en sådan demokratisk indsats i folket og i de valgte forsamlinger.

Gennem udvidelse og fornyelse af demokratiet — frem mod socialismen

Når man i vor tid søger en virkelig fremskridtsvenlig og demokratisk løsning på folkets problemer, er det gang på gang selve det kapitalistiske samfunds grundpiller, man kommer i konflikt med. Det gælder, når man vil føre en demokratisk økonomisk politik, når man vil virkeliggøre en demokratisk uddannelsespolitik, når man vil sikre arbejdere og funktionærer virkelig medbestemmelsesret, når man vil virke for fredens og selvstændighedens sag. Atter og atter er det monopolkapitalens magt, som stiller sig spærrende i vejen.

Det gør, at stadigt flere begynder at drage det nuværende samfunds grundlag i tvivl.

Interessen for nye samfundsformer, for socialismen vokser. Man drages og inspireres af den imponerende fremgang, som socialismen, hvor den er virkeliggjort, har bragt før så tilbagestående lande.

Kommunisterne har aldrig kunnet godkende, at reformbestræbelser skulle standse ved kapitalistiske samfunds rammer. Når *samfundsformerne kommer i modstrid med de demokratiske fremskridt, så er det ikke fremskridtet, der må vige, så er det samfundet, der må laves om.*

Kommunisterne er tilhængere af det mest konsekvente demokratiske grundlag for samfundet: *at der ikke mere skal være to slags mennesker — dem, der udbytter andre, og dem, der udbyttes af andre.*

Derfor tilstræber vi oprettelsen af et socialistisk samfund. Teoretisk ser vi denne stræben begrundet i den videnskabelige socialisme, som den især er udviklet af Marx og Lenin. Det praktiske bevis for et sådant samfunds mulighed og overlegenhed ser vi i de socialistiske landes opbygning. *Men vi mener, at Danmarks vej til socialismen må foregå i former, som bestemmes af vort lands betingelser og vor tids muligheder.*

Vi mener, at det i Danmark gennem alsidig udvikling af folkets demokratiske kamp er muligt at *gennemføre overgangen til socialistiske samfundsformer ad fredelig vej.* Et folk i vågen demokratisk aktivitet kan gennem sin holdning gøre reaktionære forsøg på magtovergreb så

udsigtsløse, at de på forhånd må opgives. Gennem internationalt sammenhold om den fredelige sameksistens' grundprincipper er det muligt at forhindre udenlandske anslag mod et folk, der ændrer sin samfundsreform.

Kommunisterne ser et socialistisk samfund i Danmark som *demokratiets udvidelse til alle samfundslivets områder*. Vi har aldrig været tilhængere af et diktatur mod folket. Vi tilstræber, at den politiske magt lægges i hænderne på arbejderklassen, på hele det arbejdende folk, på alle, som vil gøre sig fri af monopolkapitalens overherredømme. Vi tilstræber, at dette overvældende folkeflertal som sin demokratiske ret bruger den politiske magt til at opbygge et nyt og velorganiseret samfund, hvor landets rigdomme og afgørende produktive midler er fælles eje og udvikles efter en samfundsmæssig plan.

I det danske samfund, som nu kontrolleres af monopolerne, er det i første række deres foretagender og finanscentre, der må overgå i folkeeje. Derudfra kan økonomien ledes samfundsmæssigt. I Danmark er mange mindre virksomheder inden for industri, håndværk, handel og servicefag udbygget med dygtighed, og deres produkter værdsat af befolkningen. De vil kunne fortsætte deres drift inden for rammerne af den socialistisk ledede samfundsøkonomi. Både i by og på land vil en udvikling af andelstankens princip kunne skabe nye former for samfundsmæssig produktion.

Vi er af den opfattelse, at i et land med Danmarks politiske traditioner må det arbejdende folks politiske magt tage form af en parlamentarisk republik med flere partier. Ingen af de rettigheder, som det arbejdende folk gennem generationers demokratiske kamp har vundet, vil blive indskrænket, mange vil blive udvidet. Disse rettigheder vil være garanteret af de grundlæggende ændringer i samfundet og af det socialistiske demokratis grundlov, som alle må respektere.

Derfor er det kommunistiske parti nødvendigt

Sådan er vort samfundsmæssige mål, som vi ingen som helst grund har til at lægge skjul på. Vi mener tværtimod, at det står som et *reelt perspektiv, det åbner for en sand og rig menneskelig tilværelse for alle*.

Vi søger ikke at påtvinge nogen vor opfattelse, men søger at overbevise om den. Det mener vi er nødvendigt og uundværligt, for aldrig har arbejderklassens og de demokratiske kræfters kamp ført frem til et *nyt* samfund, til socialismen, uden at det er sket under indflydelse af et parti, der handlede konsekvent ud fra den videnskabelige socialisme.

Netop fordi vi handler ud fra forståelsen af klassernes kamp som det egentlige bestemmende for samfundsudviklingen, har kommunisterne bidrag at bringe til det danske folks demokratiske kamp, som ingen andre kan eller vil yde.

Det er kommunisterne, som bestandig fremhæver, at *demokrati fremfor alt må betyde folkets aktivitet*. Det er kommunisterne, som overalt viser, at *arbejderklassen er den afgørende kraft* i den samfundsmæssige fornyelse. Det er kommunisterne, som utrætteligt går i brechen for at udbrede *forståelsen af den socialistiske udvikling, som foregår i verden i dag*.

Det er en indsats, som er uundværlig for udfoldelsen af den demokratiske kamp. Ved at handle her ud fra har kommunisterne kunnet konstatere, at standpunkter, som vi til en begyndelse var ene om at hævde, efterhånden har vundet almen anerkendelse i vide kredse.

En sådan fremgang for vore tanker er udtryk for en politisk indflydelse, som vi naturligvis glæder os over. Men vi er ikke tilfredse med, at den ikke har givet sig tilsvarende udtryk i direkte tilslutning til vort parti. Vi mener, at derved forhales udviklingen af folkets demokratiske kamp. Det arbejdende folk har altid stået stærkere, når det kommunistiske parti stod stærkt. Derfor appellerer vi til alle, som ikke længere vil affinde sig med, at der over det danske samfund og selv over arbejderbevægelsens organisationer har lagt sig en tung dyne af træghed og idéløshed, men som ønsker at være med i en konsekvent kamp for arbejderklassens sag, for demokratisk fornyelse, for folkenes selvstændighed, for fred i hele verden, for socialismen: *Slut i er til Danmarks kommunistiske Parti. Vær med i dets arbejde og dets udvikling. Støt det og giv det øget styrke*.

Der er intet fordækt eller hemmeligt i kommunisternes stræben. Når vi gør rede for vore opfattelser og vore mål, er det ikke blot for at give svar til dem, der søger at fastholde deres nuværende privilegier ved at bagvaske kommunisterne og deres formål. Det er også for at

fremme en fornuftig og rimelig diskussion mellem venstrekræfterne og i arbejderbevægelsen i Danmark. Alt for længe er alt for mange kræfter blevet ødet i stridigheder, som ikke har ført fremad.

Til dem, vi har meningsforskelle med, siger vi:

Lad os finde veje til at lægge vore kræfter sammen om det, som vi er enige om! Lad os finde veje til at drøfte det, som skiller!

*I en tid, hvor så meget nyt opstår, kan og må de samfundsmæssige forhold ikke forblive, som de er. Så vil de nye kraftkilder og tekniske opdagelser blive en ulykke for folkene. Derfor må der nu gang i tingene, så udviklingen føres fremad *for fred, demokrati og socialisme!**